

О.Ю. Давидова, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

К.В. Каленік, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.Ю. Балацька, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Якісні зміни системи вищої освіти вимагають розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі й науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти. В умовах глобалізаційних процесів сучасного суспільства проблема академічної доброчесності набуває дедалі більшого значення та є дуже актуальним для України.

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності». За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти, та відповідність шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності. Останні декілька років українська наукова та освітня спільнота все більше звертається до питань академічної доброчесності та впровадження міжнародних академічних стандартів. Американські ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України розпочали Проект Сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP) – це ініціатива, спрямована на системні зміни в українській вищій освіті: підвищення якості, створення умов для реалізації найбільш обдарованих студентів, покращення іміджу українських університетів. Метою Проекту є донести до університетської спільноти значення академічної доброчесності і наслідки недотримання її постулатів.

Академічний плагіат – навмисне відтворення повністю або частково (викладачем, докторантом, аспірантом або здобувачем вищої освіти) для виправдання витрачених бюджетних коштів або коштів замовника у друкованій або електронній формі чужого наукового твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненого на

електронному носії, привласнення результатів чужої інтелектуальної праці без посилання на автора.

Прикладом упровадження принципів академічної доброчесності в освітнє та наукове середовище є підписання меморандуму 23 лютого 2018 року в приміщенні МОН України з компанією Plagiat.pl, що дає можливість українським закладам вищої освіти протягом п'яти років безоплатно використовувати сучасну систему для виявлення плагіату, зокрема з робіт, виконаних різними мовами.

Варто звернути увагу на те, що молоді представники наукового середовища, молоді вчені мають бути авангардом впровадження етичних ідеалів та моральних стандартів в українському освітньому та науковому просторі. Адже саме на молодих учених покладається надія щодо утвердження і поширення високих етичних і моральних ідеалів та належних стандартів академічної доброчесності й під час здійснення наукової діяльності, й у процесі навчання й виховання майбутніх поколінь та сучасних молодих людей як гідних громадян своєї держави.

Тому для розбудови цілісної та ефективної системи забезпечення академічної доброчесності як орієнтиру успіху в науково-освітній діяльності варто здійснювати ряд заходів. Наприклад, регулярно проводити лекції, детальніше інформувати членів академічної спільноти про можливі наслідки таких форм недоброчесності як плагіат у всіх його проявах. Слід зазначити, що одним із інструментів дотримання академічної чесності є кодекс честі, який приймають університети. Кодекс честі – це документ, який встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють і навчаються в закладах вищої освіти.

Отже, академічна доброчесність поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми їх реалізації на практиці. Доброчесність формує цілий комплекс чинників, які визначають спроможність та бажання протидіяти академічній нечесності. Формується цілісна система норм та правил для запобігання випадків академічної недоброчесності. При бажанні та розумному підході українським закладам вищої освіти вдасться успішно сформуванню соціального та культурного середовища, заснованого на цінностях академічної доброчесності, де українським закладам вищої освіти важливим є усвідомлення потенційних внутрішніх та зовнішніх чинників, які зумовлюють академічну нечесність, передусім морально-культурні, інституційні, освітньо-виховні тощо.